

Antigona

Herojinja in princesa, ki je iz Tebanskega mita našla svojo pot v Sofoklejevo tragedijo, se predstavi kot pogumna in odločna četrtina Ojdipovih in Jokastinih štirih otrok. Kljubuje državnim in služi moralnim zakonom, oziroma bolje zakonom srca in razuma. Ko se znajde v konfliktu s svojim tiranskim stricem Kreonom, ki je prevzel tebansko oblast, se hipoma odloči ravnati kar se da pošteno – pokopala bo svojega brata Polinejka. Še preden se bralec dobro zave, že se mu priljubi tako s svojim junaštvom, kot tragičnostjo. Pojavlja se kot zagovornica ljubezni, ljubezni do življenja in vsega dobrega, njena upornost pa kaj kmalu pomeni le še vrlino. Kreon, s svojimi pretirano strogimi pojmovanji kazni, stopi na stran oblastnih nasilnih vladarjev in preži na sleherni napačen korak svojega ljudstva. Nedotakljivo pravico po pokopu brata, ki ji pripada po antičnem pravu, Antigona hitro izkoristi, kljub Kreonovi izrecni prepovedi in s poznavanjem posledic. A oblast se vendar lahko tako hitro menja, spoštovanje do človeka, četudi mrtvega, pa ostaja.

Dva popolnoma različna lika torej podata svoja docela drugačna stališča, čeprav si navsezadnje delita tragiko. Kreonovo nesmiselno ravnanje razumem kot dokazovanje svoje moči in odločnosti, saj je vendar vladar, in vladarji imajo po njegovem prepričanju vso pravico, da izkoriščajo svoj položaj preko vseh meja razuma. Zdi se, kot da bi v času, ko se je opijal z izdajanjem ukazov, pozabil, da je zakon za prilagajčo se situacijo vendar že zapisan, in da ne potrebuje postoriti kaj dosti, kot poskrbeti, da bo mesto delovalo v začrtanem redu in slogi ter izpreči oblast izven obzidja – Polinejkovo truplo bi lahko preprosto pokopali daleč proč. Dodatno ga podžge še dejstvo, da se pregovarja z žensko, mlajšo žensko, se pravi z nekom na manjvrednem položaju, zato popolnoma pobesni in ne popusti. Antigoni odgovarja z vedno manjšo mero razsodnosti, čudi me tudi to, da kot zgled prebivalcem ne pomisli, da bi ga lahko kdo obtožil »izdaje bogov«, saj je njegov ukaz v nasprotju z verovanjem. Legitimno Sofokles postavi v zelo temno luč, porodilo se mi je celo vprašanje, kako je bilo z oblastjo v času nastanka drame in če ni bilo celotno delo nekakšen avtorjev klic na pomoč in obupan poskus razsvetljevanja ljudstva. Antigona s svojim žrtvovanjem v mojih očeh ni kaj dosti pripomogla k narodni zavednosti o napakah absolutizma, prej je zidealizirala sestrsko ljubezen, za moralo pa bi lahko več napravila naprimer z vlaganjem v prepričevanje meščanov, saj je upor posameznika še zmeraj pomenil samomor. Najbolj demokratičen v drami se mi zdi Hajmon, Kreonov sin in Antigonin zaročenec, ki je najprej na očetovi strani in potem ob spoznanju zmote preide na Antigonino. Tudi v resničnem življenju neprestano poteka boj med legalnim in moralnim, tukaj se je pokazalo, da zmaga drugo, a za visoko ceno. Kreon kot zakonodajalec prekrši zakon, mastno plača s trpljenjem ob izgubi tolikih oseb, ki so ga obkrožale, čisto na koncu pa iz golega obupa sam pokoplje Polinejka.

Zakon ne vidi tako daleč kot morala, za kopreno upora ukazu se je namreč skrivalo tudi svarilo, da lahko umre Kreonov lastni sin. Mislim, da je dobro, da imamo oboje in da obe strani stremita k pravici, ne le da potegnemo debelo rdečo črto med enim in drugim, in prvi polovici pripišemo zlo, drugi pa dobrino. Kajti če bi se vedno ravnali po moralnem, bi bil zakonik popolnoma nepotreben, brez njega pa si ne upam predstavljati katerekoli družbene ureditve.